

Hugo Claus
ŽALOST BELGIJE

prevedla Mateja Seliškar Kenda

I

Žalost

I. Obisk

Dondeyne je eno od sedmih Prepovednih knjig skril pod šolsko tuniko in Louisa premamil, da je šel z njim. Sedla sta pod ovijalke zraven votline Bernardke Soubirous Lurške.

Dondeynejeva knjiga je bil *ABC*, tednik socialistov, ki je bil brez dvoma na vatikanskem indeksu in ga je dobil od brata, ko je ležal v bolnišnici. Od tam se je vrnil s škrlatnim ušesom, ki si ga je zdaj kar naprej mencal. Podnevi je Knjiga ležala na dnu Dondeynejeve omare, za gležnjarji.

Štiri strani, ki so zdaj manjkale, so bleščeče, nepomečkane, a na robovih natrgane ležale pod modrim ovijalnim papirjem v predalu Dondeynejeve pisalne mize. Za vsak primer je papir pritrdil z rajsnedli – reče se »risalni žeblički«, je vztrajal Louisov Ded, toda Louis tega ni rekel nikoli; zaradi njegovega govora so se mu že dovolj posmehovali.

Razgrnjene strani so se lesketale v soncu, toda v sredini sta jih kruto prekinjala senca in nazobčan, strgan rob. Louis svojih Prepovedanih knjig nikdar ne bi raztrgal, niti če bi pretila nevarnost, da bi ga odkrili. Toda Dondeyne je bil pač Hotentot.

Štirje Apostoli so zdaj imeli sedem Prepovedanih knjig. Vlieghe je imel tri, *Ljubezen v megli*, gledališki list opere *Rose-Marie* in najnevarnejšo, življenjepis G. B. Shawa, krivoverca in prostozidarja. Byttebier je imel *Zgodbe z Južnega morja* in fotografijo Deanne Durbin v kombineži, ki je bila dovolj predrzna, da je obveljala za Knjigo. Louisa njegova Knjiga morda ne bi spravila v nemilost, če bi jo Sestre našle, sam jo je celo postavil vsem na oči med zamazane in zlizane, a lepo dišeče ugodne izdaje založbe

Davidson, ki jih je prinesel s sabo po velikonočnih počitnicah, toda ali ni bila dovolj že sama drznost, da jo je, ovito v spalno srajco, skrivaj pritihotopil za visoke zidove Zavoda? Imenovala se je *Flamska zastava*, sam Papa jo je zvezal v rdečkasto rjave kartonaste platnice; Papajevo vezavo si takoj prepoznal, saj je z rezalnikom kot z giljotino neusmiljeno porezal robove vse do besedila. V *Flamski zastavi* je bilo govora o uporniških semeniščnikih s konca prejšnjega stoletja, ki so na pobudo dolgasih duhovnikov z lornjoni v temi noči kovali zaroto proti belgijskim, se pravi Flamcem sovražnim, ministrom in škofom ter ustanovili tajno zvezo *Tiha prisega*. Louis je knjigo ukradel iz domače knjižnice, ker je Papaja slišal govoriti, kako so duhovniki zagrozili, da bodo vse župljane, pri katerih bi to knjigo našli, pri priči izključili iz svete Cerkve. Ko so ostali trije Apostoli videli bedno knjižico brez ilustracij in z bledimi sivimi črkami, niso bili pretirano navdušeni. Šele ko je Louis z gorečnim pretiravanjem začel razlagati o izvoru, vsebini in nevarnosti knjižice, so brezoblično stvar uvrstili med Prepovedane knjige in jo tistega večera položili k ostalim na Byttebierovo blazino, se trikrat pokrižali in zašepetali: »V črnih knjigah – moramo iskati. – To zahteva – Sveta mati!« Prepovedane knjige si lahko prebiral le v družbi najmanj še enega Apostola.

Dondeyne in Louis sta si ogledovala nejasne fotografije s sojenja radiotelegrafistu na Kraljevem sodišču v Bruggeju. Žrtvin oče, sključen mož s sivo kozjo bradico in vojaško kapo, je spominjal na ruskega carja, ko je prosil Rasputina, naj pomaga njegovemu na krvi bolnemu sinu. Mama je bila drobna starka, ki je kratkovidno in izzivalno motrila morilca zunaj slike ter držala svojo črno lakasto torbico nad glavo, kot bi z njo hotela zamahniti ali jo vreči, advokat je bil v togi enake sepijaste barve kot

njegovi skodrani lasje, neki fotograf s karirasto čepico se je oklepал fotoaparata kot kakšne harmonike z zevajočo kvadratno luknjo. Na zadnji fotografiji pa je bil sam oficir radiotelegrafist, storilec, ki je, kot je trdilo tožilstvo, svoje dek-le živo zakopal v sipinah. Tam je stal in se smejal, košatih brk-ov, z rokami na hrbtu in s štrlečim trebuhom, kajti fotografija je nastala prej, seveda, ne v trenutku strahu in trepeta na plaži ali pozneje, ko so ga preganjale nočne more in slaba vest.

»Živa zakopana v sipinah,« je rekel Dondeyne. »Pa taka lepa punca!«

»Kako to veš?« je vprašal Louis. »Mogoče je bila pa grda in brljava.«

»Je nisi videl?« Dondeyne je zložil časopis, ga zasukal in pokazal na naslovnico, na lepotico brez sleherne gube, ki se je, ovita v saten ali svilo, smehljala bralcu. Njene šarenice so bile enake blede oranžne barve kot njene zabrisane ustnice. Na papirju se ji je prek čela risala grda razpoka.

»Hotentot trapasti,« je mrko dejal Louis. »To je filmska zvezda! Tukaj, glej, je z velikimi črkami izpisano njeno ime: Wynne Gibson. Socialisti na naslovnico vedno postavijo kakšno filmsko zvezdo.«

»A, ja, ja,« je dahnil Dondeyne, a mu ni verjel. Pogladi-l se je po svojem tenkem, rdečem uhlju.

»Prava pošast,« je rekel Louis, »to radiotelegrafistovo dek-le. O tem v časopisu ne pišejo, a sama je iskala hudiča. Uničila mu je življenje.«

»Ona je uničila življenje *njemu*?«

»Jasno,« je prikimal Louis.

»Dekle,« je rekel Dondeyne, »ali to pomeni ...«

»Da nista bila poročena.« V pesek izkopati jamo, vanjo poriniti krilečo, nedolžno žensko – to se mu je zdelo pravično. Primerno. Čeprav, »dekle«? To je seveda lahko

pomenilo tudi znanka, ženska iz soseščine. Kajti zakaj niso zapisali »zaročenka« ali »izvoljenka« ali nečedne, skrivnostne besede »ljubica«?

V jantarnih kodrih Wynne Gibson je Louis opazil datum: 31. marec 1935, 4. letnik, 1, 25 fr.

»Ta ABC je star štiri leta,« je rekel.

»Pa?«

»Mogoče je Wynne Gibson medtem že umrla.«

»Če bi, potem bi o tem gotovo že kaj slišali.«

Kdo? Mi? Dondeyne, Hotentot trapasti! Kako naj bi to slišali? Konec koncev, ali je kdo od nas sploh že kdaj slišal za Wynne Gibson?

Malčki v glasbeni učilnici so že v dvanajsto prepevali pesem *Konj Bayard*.

Ravno ko je Louis vihavo pomislil: »Apostol gor ali dol, zdajle bom prekršil vsa pravila, mu Knjigo izpulil iz rok in z njo stekel na zelenjavni vrt,« mu je Dondeyne pomolil ABC pod nos.

»Glej jo,« je rekel, »natanko takšna je kot Dobbelaere s tistimi svojimi ogabnimi mozolji.« Nerodno skicirano dekle je obupano strmelo v črno bodalo ali rezilo ali polovico ebenovinastega stožca. Šele čez čas je Louis ugotovil, da naj bi risba bodala predstavljala zrcalo, gledano od strani. Dekletov obraz so prekrivali črni madeži in pike. Ženska z dolgimi prsti je zapičila kazalec v dekletovo lice. Nad njo je pisalo: »Mamin nasvet«.

»Vedela je, da je mama odkrila skrivnost njene zadrege: zaradi izstopajočih por, črnih ogrcev in nesijoče kože se je počutila kot izobčenka. Ni pa vedela, da obstaja preprost recept, ki lahko številnim mladenkam prinese neizmerno tolažbo, kar naše mame dobro vedo.«

Časopis je vrnil Dondeyneju. Ta si ga je razprtega položil na potolčena kolena. Kar naše mame dobro vedo! Pojma nimajo, naše mame.

Medtem ko je Dondeyne glasno bral v knjižni flamščini, kar je Louisa spominjalo na branje radijskih poročil napovedovalca na Radiu Walle, a z nekaj spevnosti psalmov med večernicami: »Lonček dragocenih očiščevalnih, krepčilnih in nežnih sestavin čudežno deluje na videz še tako poškodovane kože in polti; nad svojo novo očarljivostjo boš navdušena,« je izza žive meje prišla Sestra Adam. Louis je bil prepričan, da je, še preden jo je zagledal, zaslišal šum njene obleke, ko je podrsala ob trnje. Postala je, na kratko, z na prsih prekrižanimi rokami, da so široki rokavi pred njenim pasom oblikovali nekakšen črn oltar. Tudi Dondeyne jo je opazil.

»Uf, uf, uf,« je šepnil. »Tamle je, saj sem vedel.« In potem, s cvilečim glasom priznal: »Dvakrat sem vzel mlečni riž, gotovo me je videla.«

»Kdaj?«

»Včeraj pri večerji. In še rjavi sladkor, gotovo je videla tudi to.«

»Butelj,« je prhnil Louis, »pome je prišla.« Kajti videl je Sestrine ustnice, ki se niso vihale in smehljale, o, ne, a bi se vsak hip *lahko* nasmehnile, če bi se le spomnila, da se iz taktičnih razlogov mora smehljati, dobrikati, da mora dvoriti, hinavsko in brezvestno, in videl je, kako se je njen obraz, bledikasti madež, ki ga je izžgala silna belina nje-nega pokrivala, tista čelada svetlobe, osredotočil izključno nanj. Obraz se je obarval, se mu približal, bledikastih oči in štirioglatih zob.

»Louis,« je rekla Sestra Adam ter svojo dolgo roko iztegnila iz črnega volnenega rokava, in vonj sveže pokošene trave z ravnice za votlino Bernardke Lurške je odpihnilo,

razgnal ga je sladkoben vonj medenjaka, toplega peciva s sladkorjem, in nato ga je poklicala še enkrat: »Louis.«

»Ja,« se je oglasil Dondeyne, ki je usodno knjigo odprto in razgaljeno držal pred sabo. Toda Sestra Adam je pozornost usmerila izključno na svoj trenutni plen in roko položila na Louisovo ramo, tik ob vratu, čutil je njen palec. Šel je za njo, se ji skorajda hvaležno predal: blesk sonca je bil razkošnejši od doževnega z zlatom izvezenega brokata, mehkejši od žameta grofa Flandrije, ko se je šel poklonit francoskemu kralju. Medtem ko ji je sledil skozi tisov drevo, vzdolž trnove žive meje ter strupenih dreves, mu je povedala, da ima obisk, in ni je vprašal, kdo je prišel, kot bi obisk pričakoval, zato je rekla: »Dajmo, dajmo, stopi, no,« in on je skozi zobe zasikal: »Stopi ti, dajmo.« Spalnica je bila zapuščena, v umivalnici mu je zdrgnila obraz z rokavičko, pa ne njegovo, ampak Den Doovnovno, ki se je sušila na okenski polici. Drgnila je odsotno, ne hitro, ne počasi, običajno, kot bi ribala ponev, in on je ves zažarel. Potem mu je prek las zlila vodo, ki jo je zajela v dlan – krst – in ga grobo počesala.

»Konj Ba-yaard se skoz me-sto spre-haa-ja, v Dendermonde od-haa-ja ...«

Nato sta prečkala igrišče. Na lepem se je ustavila, da se je, posrkan v njeno premično črnino, zaletel vanjo, ob čemer se je nasmehnila, čeprav se ji je čelo še naprej mrščilo – dvolična boginja maščevanja in jeze, ali še kaj hujšega –, pljunila je v dlani in mu pramen las pogladila za levo uho. Tedaj pa je na drugi strani igrišča, ob nepremičnem železnem vrtiljaku, na katerem je sedel in bingljajal z nogami eden od malčkov, zagledal Vliegheja. Tudi on ga je opazil, a se ni zganil, porcelanast kip pastelnih barv med belimi drogovi vrtiljaka.

Louis je zamijavkal in odrinil roko Sestre Adam s svojega ušesa, stopil dva metra stran in spet zakorakal za njo.

Sestrino mečkanje po njegovih laseh je moralo spominjati na božanje, tako je to videl Vlieghe, o tem ne bo nikoli rekel besede, Vlieghe, a v njegovih škilastih, zelenkasto rjavih očeh je ta gib gotovo izpadel kot veleizdaja, tega ne bo mogoče popraviti, pa naj prisegam še tako goreče, danes zvečer, kmalu. V usta je vtaknil košček sladkega korena, začel besno žvečiti. Postajalo mu je bolj in bolj vroče, odpravil se je naprej proti zunanjemu zidu ter skozi odprt portal zagledal očetov DKW žafranaste barve. Za volanom je sedel velikanski mož, ki je dremal in ga ni še nikoli videl. A vseeno ga od nekod poznam.

Sestra Adam se je ustavila, leseni križ ji je zanihal ob boku, pomignila mu je in rekla: »Pridi vendar, čakata te!«

Čakata me? Torej sta prišla tako oče kot mama, skupaj, hkrati? Spet nekaj novega. Za hip se je še ozrl k avtu, kot bi hotel vsrkati vse podrobnosti, ki jih bo zvečer, kmalu, povedal Vliegheju, obsedenemu z avtomobili in letali. A opazil je le to, da je avto presenetljivo čist in da je na zadnjem steklu okrogla nalepka.

Še vedno ves žareč od sramu (Vlieghe! Vlieghe! Ni bilo to, kar misliš!) je stopil v hladen prostran hodnik. Sestra Adam je pohitela naprej, kot bi, angel glasnik, hotela prva najaviti njegov prihod. Tako je tekla Sveta Ana vzdolž opečnatega zidu z oznanilom Veselja. Bezljala je, Ana. Ja, tudi v svoji glavi. Louis je prežvečeni sladkorni koren izpljunil v dlan, zlato-okrasta vlaknasta kepa je bila barve Vlieghejevih obrvi. Vtaknil jo je v žep tunike, k vezalkam, frnikolam, drobižu.

Na hodniku je zaudarjalo po amonijaku. Nedolgo tega, med zadnjimi nedeljskimi obiski, je mala Sestra Angela na tem istem hodniku naredila nekaj, kar se je še istega večera

v spalnici vpisalo v karirasti zvezek z etiketo *Dela Apostolov*. Vlieghe, Apostol z najlepšo pisavo, je zapisal: Sestra Marie-Ange, PONIŽNOST, 8 od 10. Zelo visoka ocena za običajno redovnico.

Kajti brez vsakega opozorila, povsem nepričakovano, je Sestra Angela na hodniku pokleknila k Dobbelaerejevimi nogam in z obema rokama, medtem ko so nedeljski obiskovalci ogorčeno buljili vanjo, Dobbelaerejeve črne nogavice potegnila vse do njegovih kolen. Zaradi česar je Dobbelaerejeva mama, kmetica iz Anzegema, poškrlatela in sina nadrla: »Te ni sram, Omer?« Mati Prednica je siknila: »Je že v redu, Sestra Marie-Ange, hvala vam, lahko greste.« In Sestra Angela je sklonjene glave odšla, skrušena, a neuklonjiva.

Od takrat so Apostoli vsakokrat, ko je Dobbelaere ušpičil to ali ono neumnost ali pri črnem možu na drugo stran pritekkel kot zadnji ter se zasopel zrušil k bršljanu ob zunanjem zidu, rekli: »Te ni sram, Omer?«

Louisov oče je široko razkoračen stal pri vhodnih vratih Zavoda, za katerimi je hrumela vaška cesta. Pomignil mu je s pokrčenim kazalcem.

»Tukaj je, gospod Seynaeve, tale vaš pobalin,« je dejala Sestra Adam, odmevalo je med pritlikavimi palmami in kot marmor pobeljenimi zidovi.

»Pobalin. Prav ste povedali, Sestra,« je dejala plešasta, rožnata glava.

»*Allee*, Louis, stisni očetu roko,« je rekla Sestra Adam. Po rokovanju si je oče obrisal dlan v svoj sivo-modri karirasti jopič.

Sestra Adam me je pregrobo podrgnila po obrazu, zato tako žarim. Samo zato. Zaradi ničesar drugega. Njeni koščeni prsti so drgnili skozi obrabljeno Den Doovno

krpo. To je vse. Vlieghe je še vedno stal pri belo pobarvanem vrtiljaku.

»No, kako ti gre, fant?«

»Dobro.«

»Dobro, kdo?« se je oglasila nuna.

»Dobro, Papa.«

»Lepo,« je rekel Papa in štirikrat pokimal. Zdaj bo vedel nekaj o svoji ženi, o moji mami. Zakaj ni prišla z njim? Res je ob svojem zadnjem obisku rekla: »Zdaj bo nekaj časa trajalo, ljubček, preden pridem, zadnje čase tako težko hodim,« toda Louis je imel to za manever, običajno previdnost v primeru, da res ne bo mogla priti. In zdaj?

Sestra Adam je segla pod njegovo tuniko k pasu in potegnila za desno naramnico, razporek njegovih kratkih hlač je skočil navzgor. Oče se je ozrl k hrastovim vratom pisarne Sestre Ekonome, ki so se neslišno odprla. Sestra Ekonoma je ostala nevidna, skrivala se je za podbojem. Tedaj se je pojavil še Ded, ki je bil tudi Louisov krstni boter, in sicer v svoji običajni črni sukneni obleki z običajno golobje sivo svileno kravato. Kot po navadi ni bilo na Dedovih čevljih z zaobljeno konico in z okroglimi bakrenimi luknjicami za vezalke niti trohice prahu. Čevlji so obstali, pete so se skoraj staknile, zdelo se je, kot bi se prsti pokrčili in se bodo čevlji vsak trenutek odlepili od tal.

»Zrasel je,« je rekel Ded. To je rekel vsakokrat.

Če bi v tem samostanskem hodniku izpustili podgano, ne bi mogla pobegniti. Vse fuge v zidu, ploščice, letvice so bile nepredušno zadelane. Dedovi čevlji bi zlahka opravili svoje delo, vse bi lahko poteptali, zmrvili.

Dedova glava je bila trdno nasajena v celuloidni ovratnik, zgubano, zagorelo jabolko z natančno pristriženim kvadratom dlak pod topim nosom. Zgrbančeno jabolko z

brki. Očitno je manj pomemben od moža s polno, okroglo glavo na sliki za njim, pokojnega Achillesa Rattija, papeža in vodje krščanskega sveta vse do pred nekaj meseci.

»Najmanj pet centimetrov,« je rekel Ded z naglasom, ki je spravljal v smeh omejene kmetavze in Hotentote.

»Zato ker je pomlad,« je pripomnil Papa.

Skozi visoko ozko okno je bilo videti hruško, ki je stala sredi igrišča. Zakaj ni Vlieghe prišel malce povohunit? Louis se je namuznil. Vlieghe ni nikoli vohunil. Drugi so vohunili za njim.

»Zabavaš se,« je rekel Ded, »kot vidim.«

»Ja, Ded.«

»Za žalost bo dovolj časa, ko bo star, ni tako, oče?« je rekel Papa in Ded je dobrohotno prikimal.

Louis se je videl, kako steče stran, preko nepregledne, široke tlakovane poljane igrišča, kako se potuhne pri oknih glasbene učilnice – »V Aalstu besniii-jo, ker tod konja Bayarda gostiii-jo« – in nato oddirja na zelenjavni vrt, kjer se ena od kuhinjskih Sester, ki je z motiko okopavala grede, silno prestraši in zakriči »Seynaeve!«, in videl se je, kako teče mimo vodnjaka za deževnico in mimo skal in sipin, štrleči uhlji mu plapolajo v vetru, uhlji, za katere Papa pravi, da mu jih bo ponoči pričvrstil h glavi z rajsnedli. Ded reče: »Staf, ti pa tvoje tujke, raje reci: risalni žeblički. In da veš, bolje bo, če fantu ponoči okoli glave privežeš gumico, to ga bo manj bolelo, kajne, Louis?«

In Papa mu jezno, a (vsaj enkrat) zmagoslavno reče: »Gumica, gumica, to tudi ni pravilna flamska beseda, oče, reči bi moral: elastika ali trak z gumijastimi nitmi.« In Ded se zasuka, kot maček, ki je ulovil podgano v samostanskem hodniku, in reče: »Kar je dovolj dobro za Guida Gezelleja in Hermana Teirlincka, je dovolj dobro tudi za tu prisotnega njunega učenca Huberta Seynaeveja!«

»Pridi, Louis, gremo malo na svež zrak,« je dejal Ded.

Na igrišču se je s tihim cviležem vrtel prazni vrtiljak. Ko je odhajal, ga je Vlieghe še enkrat besno zavrtel.

Oče si je roko podržal nad tenkimi obrvmi, kot bi neda-leč od mesteca Blankenberge pogledoval proti morju (lani poleti, na stotine v valovih vriskajočih ljudi z golimi rame-ni), in ne proti zvoniku kapele (kjer je zdaj klečal Vlieghe in Sveto Devico prosil odpuščanja za svojo sumničavost in jezo).

Ded se je dotaknil nizke veje hruške. Pri kletni kuhinji se je drenjalo nekaj malčkov. Ne tako dolgo nazaj je tudi Louis stal tam, v vrsti, v kuhinjskih hlapih, deset centimet-rov manjši, držeč Vliegheja za vlažno roko.

»Zelo smo zadovoljni z našim Louisom,« je rekla Sestra Adam. »Pri verskem nauku in v zemljepisu je najboljši.«

»Pa v računanju?« je vprašal Ded.

»S tem ima še manjše težave,« je povedala Sestra.

»To ima po očetu,« je rekel Ded.

»Drži,« se je strinjal Papa. »Ne moremo biti vsi tako bistri kot ti.«

Ded je na plano potegnil bel robec in si obrisal čelo, redke lase. Potem je robec zataknil med rahlo razpokani vrat in celuloidni ovratnik. Biser v sivi kravati se je zasve-tlikal.

»Louis,« je rekel, »nisem nezadovoljen, toda računanja se boš moral resneje lotiti. In vedenje tudi ni odlično, kot sem slišal.«

»Iz dobro obveščениh krogov,« je pripomnil Louis.

Ded je konico svojega oprstanega prsta vtaknil v nosni-co in živahno povrtal. Naposled je gumijasti nos vendarle izpustil. »O, ti falot, ti,« je rekel.

Papa je postal nemiren. Priprl je oči. Kratkovidnost? Ne, tako je gledal Viljem Tell, ko je uperil puščico v svojega sina pod jablano.

»Ne pozabi,« je rekel Ded in potrepljal Louisa po nadlakti, »da bom pregledal tvoje spričevalo, ko prideš domov na počitnice. In fant, nikaar ne pozabi, da si Seynaevejev.«

Nato je stopil korak stran. Louis je tedaj prvič opazil, da ima noge krive kot kakšen jezdec. »*À propos*,« je rekel Papa, »izvoli, to je zate.« Louis je takoj prepoznal vonj, segel je po znani papirnati vrečki s srebrnimi poševnimi črkami, bili so pralineji iz slaščičarne za vogalom Zavoda, vrečka je bila zmečkana, torej jih je Papa že pokusil. Za vsak primer je pokukal v vrečko, nekatere temno- in svetlorjave kocke so se zlepile skupaj. Vrečko je položil v iztegnjeno dlan Sestre Adam.

»Zvečer bo dobil dve,« je dejala nuna. »Upam, da v njih ni kakšnega žganja, gospod Seynaeve?«

Papaju se je zaletelo. »Kaj vam pade na pamet, Sestra,« je izdaval in se pri priči umiril, da jo je zdaj gledal skorajda pobožno. »Nikoli ne popijem nič žganega, Sestra. Sem ter tja kakšno pivece, ker je vroče in sem v družbi. Ampak žganje?« Svoj pogled je zapičil v Louisa. »Če bi vedel, da bo kdaj pozneje pil, bi mu kar prècej odsekal roki.«

»Ja,« je rekla nuna. »Mati Prednica so nekoč po nesreči na nekem pogrebu pojedli dva pralineja, v katerih je bil *Élixir d'Anvers* in takoj jim je stopil v glavo.«

Laž. To se je zgodilo njej, Sestri Adam. Po petih ali šestih pralinejih. Louis je v nedotakljivem ovalu, stisnjenem pod pokrivalom, iskal sledi laži.

»Prav,« je rekel Papa in zakašljajl.

»Ne odhajaj še,« je rekel Louis. »Ne še.«

»Ne bom,« je dejal Papa in čakal. »O,« je nato rekel, »Mama je dobro. Hočem reči: je dobro in ni dobro. Verjetno si mislil, da bo prišla z mano, pa ni šlo. Ampak hotel sem ti povedati, da te zelo zelo lepo pozdravlja.«

»Noče priti,« je rekel Louis. In nehote je zvenelo kot vprašanje. (Pred enainštiridesetimi dnevi, ko je bila zadnjič na obisku, je Mama rekla: »Kaj sploh počnem tukaj? Doma vse pustim v nemar in grem, in ko sem tukaj, mi ne rečeš niti besede. Če te kaj vprašam, mi odgovoriš z ‚Ja‘ ali ‚Ne‘, razen tega pa samo strmiš vame kot v kakšno zmešano norico. Če ti je ljubše, da ne pridem več, Louis, mi moraš reči. Ampak prav res, Louis, nikoli ničesar odkrito ne poveš.«)

»Seveda bi rada prišla,« je rekel Papa, »a kako naj ti razložim?« Svoj obilni rožnati obraz je nemočno zasukal k Sestri Adam in nato rezko rekel proti hruški: »Ampak če ne more, potem pač ne more, amen.«

»Louis je samo malo nervozen,« se je oglasila nuna. »Vreme je krivo. Takšna vročina, pa kar naenkrat.«

»Ja. Nevihta bo,« je pripomnil Papa.

Ona sama je nervozna. Zakaj? Nikar se ne sprašuj. Bolje bo, če se ne vprašaš niti tega, zakaj se ne smeš ničesar vprašati.

»Pralineji so od slaščičarja na vogalu,« je rekel.

»Res je,« je rekel Papa.

»In zaradi vročine so se stopili.«

»Kaj ni vseeno?« je vprašala nuna. »Okus je še vedno enak.«

V pisarni Sestre Ekonome je visela na roko pobarvana fotografija Hendrikusa Lamiroya, škofa iz Bruggeja, za katerega je Ded trdil, da je daljni sorodnik Seynaevejevih, po strani Tete Margo. Škof je glavo rahlo nagibal v levo,

komolci so se opirali na pisalno mizo iz srednjega veka, na kateri so stali bronast črnilnik, telefon in prazen pepelnik.

Skozi okno z debelimi, okroglimi in prašnimi rešetkami si lahko videl DKW-ja. Ded je sedel diagonalno zraven kamina, prekržanih nog je zibal zaobljeni čevelj in kadil cigaro. Ko je zagledala Louisa, se je strogi izraz Sestre Ekonome komaj kaj spremenil.

»Louis,« je rekla, in Louis bo nekoč segel po tistem nožu za papir s kongovskim slonokoščenim ročajem, ki leži tamle na pivniku barve mahu, in zamahnil. Tulila bo, Sestra Ekonoma, piskala, dokler se ne bo poscala.

Louis je stopil k oknu in vprašal: »Zakaj pa imaš na avtu nalepko REX?«

»Ja, ja,« je rekel Papa, a ga je bilo komaj slišati, saj je Ded osuplo zavreščal: »Kaj? Nalepko reksistov? Teh nacionalistov? Kje?!« in skočil pokonci. Oblak cigarnega dima je bušnil Louisu v obraz. Ded ob njem je negodoval: »Ni mogoče!« Potem je k oknu stopil tudi Papa. Pozorni redni obiskovalci krčme Beli konj na drugi strani ceste so zdaj lahko opazovali tri generacije Seynaevejevih, ki so se drenjali za rešetkami.

»Glej no, pa res,« je rekel Papa. »Na zadnjem steklu.«

Dedove besede so prasketale, njegov naglas je bil še bolj gospodovalen, dih med zvoki je bil žveplo.

»Staf, naredil mi boš veliko veselje, če boš takoj, ampak res pri tej priči, odstranil to etiketo.«

»Tako,« je siknil Louis.

»Staf!« je zarjul Ded.

»To je najbrž Holstovo maslo,« je rekel Papa in odšel k vratom.

»Ja,« je prikimal Ded. »Po mojem tudi.«

»Je to Holst?« je vprašal Louis. Na neslišni očetov ukaz je velikanski možak s težavo zlezal izza volana. Ko je tako

stal spodaj na ulici, je Louis z nerazložljivo radostjo ugotovil, da je mož za glavo višji od Papaja.

»To je navadna packarija,« je dejal Ded. »Sestra Ekonoma, dandanes ...«

»Nadškof je po radiu na dolgo in široko svaril pred reksisti,« je povedala Sestra Ekonoma. »A zdi se, da kralj Leopold še zdaleč ni nastrojen proti njim. Čeprav tega javno ne pove.« Nasmehnila se je. Louis je takšne še ni videl. Nenadoma je tam sedela ženska z otroškim, kmečkim obrazom. Tudi njene roke, ki so med prsti vrtele smaragdno zeleno pero, so bile domala dekliške.

»REX na našem avtu,« je ogorčeno dahnil Ded.

»V vsakem primeru je boljše kot nalepka socialistov,« je pripomnila Sestra Ekonoma.

»Še tega bi se manjkalo,« je zagodrnjal Ded. Naglo je stopil k pisalni mizi in po njej potrkal s svojim pečatnim prstanom. »Tole bo imelo posledice,« je rekel in brez zdrava izginil. Sestra Ekonoma je vstala.

»Tvojega Deda,« je rekla, »bo nekega dne še kap, ko se tako razburja in skače.«

Zunaj, na s soncem obsijani ulici, je hotel velikani Holst etiketo spraskati z žepnim nožičem, toda Papa ga je zadržal in je nato, previdno in poteč se, papir s stekla drgnil z nohti. Ded je pristopil k avtu, neslišno tulil in ogorek odvrigel na kamniti tlak.

Za njima je šla ven tudi Sestra Ekonoma, še prej pa je med vrata in podboj potisnila predpražnik iz kokosovih vlaken. Louis se ji je pridružil.

Čeprav to ni bilo dovoljeno, absolutno ni bilo dovoljeno, se je Louis znašel sam in brez nadzora sredi ulice, pod platano, v kateri je vrvelo od komarjev. Papa je osovraženo okroglo nalepko očitno nepoškodovano vtaknil v žep. Ded je sedel v avtomobil, spredaj, zraven šoferja.

Na glavi je imel sivkast klobuk. Velikan Holst je poliral pokrov motorja.

»No, fant,« je veselo rekel Papa. Zunaj je bil videti močnejši in širši kot prej v Zavodu, v Dedovi senci. »Naslednjič bo vse drugače, bolje. Ne sme te skrbeti za Mamo. Vse bo še v redu.«

»Ima Mama hitro jetiko?« je vprašal Louis.

»Za božjo bolje, Louis!« je vzkliknila Sestra Ekonoma.

Papa je pogledal sina kot kakšno siroto, ki je prišla prepevat na vrata za svete tri kralje. Potem se je začel gladiti po trebuhu in pretvarjati, da poskuša potlačiti neustavljiv krohot.

»Res, kakšna ideja!« je izdaval. »Kajne, Sestra? Sine moj, ti si res čuden patron. Pri Seynaevejevih ni bilo jetike že najmanj petdeset let. Ni tako, Sestra?«

Ni vedela, ali bi se morala z njim strinjati. Papa se je odkašljal in se sklonil k njemu. »Kar se je zgodilo, ni čisto nič takšnega, po stopnicah je padla, Mama, to je vse, in zdaj mora ležati.«

»Po stopnicah?«

Papa je obupan iskal podporo pri Sestri Ekonomu, ki pa je zdaj zrla na ulico, kot bi koga pričakovala. Velikan Holst je odprl vrata avtomobila.

»Nekaj časa mora še ležati, ne več dolgo,« je nato dejala Sestra Ekonoma.

»No, fant,« je spet rekel Papa. »Ko boš naslednjič videl Mamo, ti bo prinesla lepo darilo.«

»To je gotovo,« je pritrdila Sestra Ekonoma.

»Kaj pa?«

»Presenečenje,« je dejal Papa.

»Kar skakal boš od veselja, verjemi,« je rekla Sestra Ekonoma. V avtu se je Ded nagnil k volanu in potrobil. Pes pri Belem konju je zalajal.